

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 254/05-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Alexandra Bröstla v konaní o sťažnosti E. E., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. Ing. P. H., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 452/00 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. E. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 452/00 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 16 C 452/00 konať bez zbytočných prietáhov.

3. E. E. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť E. E. trovy konania 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet advokáta JUDr. Ing. P. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 9. novembra 2005 doručené podanie E. E., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Ing. P. H., K., označené ako „*Sťažnosť pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Košice I v konaní vedenom pod sp. zn.: 16 C 452/00*“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie označených práv Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní o jeho žalobe o uznanie prechodu nájmu k bytu zo zákona.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uviedol:

„V zhora uvedenej právnej veci dňa 07. 04. 2000 podal sťažovateľ E. E. na OS Košice I proti odporcovi BPMK, žalobu o uznanie práva prechodu nájmu zo zákona k bytu. Neskôr navrhol pripustiť rozšírenie účastníkov na strane odporcov aj o MČ K. a o Mesto K. Tento spor dostal na Okresnom súde Košice I sp. zn.: 16 C 452/00...

V rokoch 2000 a 2001 a čiastočne aj v roku 2002 spor pokračoval relatívne intenzívne...

Avšak od určitého momentu v roku 2003 ako keby celý súdny prípad zamrzol napriek tomu, že uplynulo už viac ako 5 a pol roka od doby podania žaloby sťažovateľom.

Pretože ide o súdny prípad z roku 2000, nie je vlastne skončený ani po vyše 5 rokoch...

Pretože sťažovateľ má právo na vyriešenie veci bez zbytočných prieťahov a nemohol toho dosiahnuť, podal dňa 29. 10. 2003 oficiálnu písomnú sťažnosť na zbytočné prieťahy v konaní adresovanú predsedovi OS Košice I..

Nie je jasné, či a ako bola sťažnosť vybavená, ale je jasné, že od tej doby sa spor ďalej aj tak nepohol.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom:

„1. Základné právo pána E. E. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 452/00 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje aby v konaní vedenom na OS Košice I pod sp. zn. 16 C 452/00 konal bez zbytočných prieťahov.

3. E. E. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 100 000.- Sk slovom sto tisíc korún, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť E. E. trovy konania vo výške 5 302.- Sk slovom päťtisíc tristodva korún slovenských na účet právneho zástupcu advokáta menom JUDr. Ing. P. H., so sídlom K., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, uznesením č. k. II. 254/05-6 zo 7. decembra 2005 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľa JUDr. Ing. P. H. v sťažnosti ústavnému súdu uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 21. decembra 2005 okrem iného uviedol:

„... Sťažovateľ podal návrh na tunajší súd 7. 4. 2000.

Predmetom konania je určenie prechodu práva nájmu k bytu v K.

18. 4. 2000 doručil súd rovnopis návrhu na vyjadrenie odporcovi. Odporca, B., dňa 3. 5. 2000 oznámil súdu, že nie je v predmetnom spore pasívne legitimovaný, nakoľko byt v K. nemá v správe.

19. 6. 2000 vyjadrenie odporcu súd doručoval navrhovateľovi. Zásielka sa vrátila späť s poznámkou, adresát odsťahovaný.

3. 8. 2000 súd opätovne doručoval vyjadrenie odporcu navrhovateľovi na adresu...

26. 3. 2001 súd vytýčil termín pojednávania na 27. 4. 2001.

Navrhovateľ sa pojednávania nezúčastnil, predvolanie si na pošte nevyzdvihol.

Prípismi zo dňa 9. 5. 2001 súd zisťoval kto je vlastníkom bytu... v K.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 15. 6. 2001. Pojednávanie bolo odročené na 23. 8. 2001 za účelom doplnenia dokazovania výsluchom svedkov.

Na pojednávaní 23. 8. 2001, 26. 10. 2001, 18. 1. 2002, 21. 3. 2002 súd vykonal vo veci navrhnuté dôkazy.

Dňa 26. 11. 2002 navrhovateľ žiadal súd vydať predbežné opatrenie.

Uznesením č. k. 16 C 452/00-109 zo dňa 17. 1. 2003 súd vydal vo veci predbežné opatrenie.

Ďalšie pojednávanie 29. 4. 2003 bolo pre neprítomnosť odporcu v 1. rade odročené na 11. 9. 2003. Toto pojednávanie z dôvodu práceneschopnosti sudkyne bolo odročené na 29. 10. 2003. Navrhovateľ sa pojednávania nezúčastnil.

Posledný termín pojednávania bol vytýčený na 5. 2. 2004. Pre práceneschopnosť sudkyne však bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Od 21. 1. 2004 až doposiaľ súd vo veci neurobil žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej.

Sťažnosť kvalifikujem ako dôvodnú.

Vec po právnej stránke nie je zložitá.

K prietiahom v konaní došlo v dôsledku dlhodobej práceneschopnosti vybavujúcej sudkyne a následne personálnej zmeny v osobe zákonného sudcu.“

Keďže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažovateľa konal a rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 16 C 452/00.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k nastoleniu právnej istoty iným zákonom predpísaným spôsobom, ako je právoplatné rozhodnutie súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 452/00 ide o konanie o žalobe o uznanie prechodu nájmu bytu zo zákona. Ústavný súd vo vzťahu k predmetnej veci konštatoval, že ju nemožno považovať za právne zložitú, čo uviedol vo svojom stanovisku aj predseda okresného súdu. Skutkovú zložitosť však nemožno vylúčiť, pretože v spore je potrebné vykonať rozsiahle dokazovanie. Napriek tomu ústavný súd konštatuje, že pri sústredenom postupe okresného súdu bolo možné vec uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní.

2. Správanie sťažovateľa hodnotil ústavný súd v zásade ako aktívne a súčinnosťné. Sťažovateľ sa nezúčastnil na prvom nariadenom pojednaní 27. apríla 2001 (doručenie predvolania nebolo vykázané). Na ďalších nariadených pojednávaniach sa sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca pravidelne zúčastňoval, predkladal vyjadrenia požadované okresným súdom (upresnenie a rozšírenie petitu vo vzťahu k žalovaným, adresy svedkov), ako aj listinné dôkazy.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom konaní, bol postup samotného okresného súdu, ktorý možno opísať a hodnotiť nasledovne:

Sťažovateľ doručil 7. apríla 2000 žalobu okresnému súdu, ktorou sa domáhal uznania práva prechodu nájmu k bytu zo zákona.

Okresný súd následne vykonával prípravné úkony, v období od 3. augusta 2000 do 26. marca 2001, keď nariadil prvé pojednávanie vo veci (t. j. počas viac ako siedmich mesiacov), však nevykonával žiadny úkon.

V priebehu rokov 2001 až 2003 okresný súd vo veci nariadil desať pojednávanií (27. apríl 2001, 15. jún 2001, 23. august 2001, 26. október 2001, 18. január 2002, 21. marec 2002, 29. apríl 2003, 11. september 2003, 29. október 2003 a 11. december 2003), z ktorých však polovica bola odročená (dva razy z dôvodov na strane samosudkyne). V rámci uskutočnených pojednávanií na troch z nich v roku 2001, na jednom v roku 2002 a na jednom v roku 2003 vykonával okresný súd dokazovanie, ktoré má tvoriť základ pre rozhodnutie vo veci samej. Keďže dokazovanie neukončil a ani nevyhodnotil, zatiaľ jeho konanie k takému rozhodnutiu nesmerovalo.

Okresný súd rozhodol 17. januára 2003 na žiadosť sťažovateľa predbežným opatrením vo vzťahu k žalovanému v 3. rade, ktorým mu zakázal disponovať s bytom, ktorý je predmetom sporu, až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

Od 29. októbra 2003 až do rozhodovania o sťažnosti na ústavnom súde sa vo veci neuskutočnilo žiadne meritórne pojednávanie (pojednávania nariadené na 11. december 2003 a 5. február 2004 boli odročené z dôvodov na strane okresného súdu, 6. júla 2005 bol spis pridelený novej zákonnej sudkyni).

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti uznal, že v označenom konaní došlo k priet'ahom.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že v konaní okresného súdu o uznanie práva prechodu nájmu bytu zo zákona sa vyskytli obdobia nesústredenej a neefektívnej činnosti, pričom obdobie nečinnosti okresného súdu trvá od októbra 2003. Okresný súd teda dosiaľ nerozhodol vo veci samej a ani po období viac ako päť a pol roka neodstránil stav právnej neistoty sťažovateľa. Tieto skutočnosti viedli

ústavný súd k záveru o tom, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 452/00 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 16 C 452/00 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súde, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy, podľa ktorého „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Sťažovateľ požadoval primerané finančné zadosťučinenie 100 000 Sk, pričom tento rozsah odôvodnil tým, že sa nachádza v stave právnej neistoty „*nielen čo do existencie (alebo neexistencie) svojho práva na užívanie predmetného bytu ale fyzicky skutočne nemôže užívať byt ku ktorému má s najväčšou pravdepodobnosťou užívateľské právo a 70 mesiacov sa potuluje s manželkou a dieťaťom po cudzích adresách*“, a svoju ujmu vidí „*aj v pocitoch márnosti, krivdy a úzkosti vyplývajúcich zo situácie, keď súd za neprimeranú dobu vyše 5 rokov nerozhodol a ani plynulo nekonal...*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 16 C 452/00 poznačenú zbytočnými prietahmi v dôsledku neefektívnej činnosti, ako aj nečinnosti, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinil, a zohľadňujúc povahu a konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu

30 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľovi vznikli v súvislosti s jeho zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ing. P. H., a priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v hodnote 5 302 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2006